

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput Primum. De Cane.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

circumsonant, concha interim spon-
te subsultante et tripudiante. Hoc
veneficio notatur vultus furis pustu-

la, in genis, quae per utramque
maxillam serperet, nisi maleficium
diligenter dissolvatur.

TITULUS III.

De Quadrupedibus Domesticis.

CAPUT PRIMUM.

De Cane.

Ambrosin.
de Digit.
Vivip. l. 3.
c. 1.
Nomen.

Tantum de Semiferis, sequuntur
Domestica, Canis nempe et *Felis*.
Canis vox olim Canes ut ple-
bes, trabes pronunciabatur, ve-
nitque si Varroni attendimus, a ca-
nore latratus, quod voce signa ede-
re soleant. Graecis veteribus dici-
tur κύνων, et in obliquo casu κύνες,
sine dubio παρά τὸ κύνων, amo, seu
quod proniores sint in Venerem,
seu quod animal sit φιλοδέσποτον,
Modernis vocatur σκύλος nomine
forte a Scylax detorto. Aliis ἰλάκ-
τωρ latrator, a voce, quam edit,
nec non ἀκανθίς apud Hesychium et
Suidam, παρά τὸ αἰκάλλειν, quod
cauda notis blandiatur. *Descri-*
ptionem non est, quod addamus.
Notissimum utpote animal est. In
Cane seſta ſequentia obſervata ſunt
Severino, quae eiusdem verbis ex-
ponemus. *Vterus* inquit, bicor-
nis, cervice brevitate et angustia
medio digito reſpondente. Cornua
lata, quantum manus caperet, lon-
gitudine maiori, quam palmari
communi meſura, craſſitudine u-
bique aequali circumvoluta autem
ſimplici gyro, non anfractuosa vel
cellulata, uti ſuillus. Feruntur ex-
trema cornuum uſque ad renes col-
ligata venis, quae ad uterum ve-
niunt, & teſtibus ipſi incumbenti-
bus per membranam. Ad oſtium
primum cervicis viſitur corpus, quod
dum mole, figura atque colore re-
ferens caput limacis exertum a ſua
cochlea. Impoſitus in huius os ſty-
lus ferreus non eſt admiſſus, niſi
poſtquam eſt diſſectus parum. Diſ-
ſecto utero inventi ſunt involuti foe-
tus, involucra autem tria, chorion,
allantoides, amnion: ſed priora vix

Descriptio

M. Aurel.
Severin.
Zooto-
miae De-
moſtr.
p. 306.

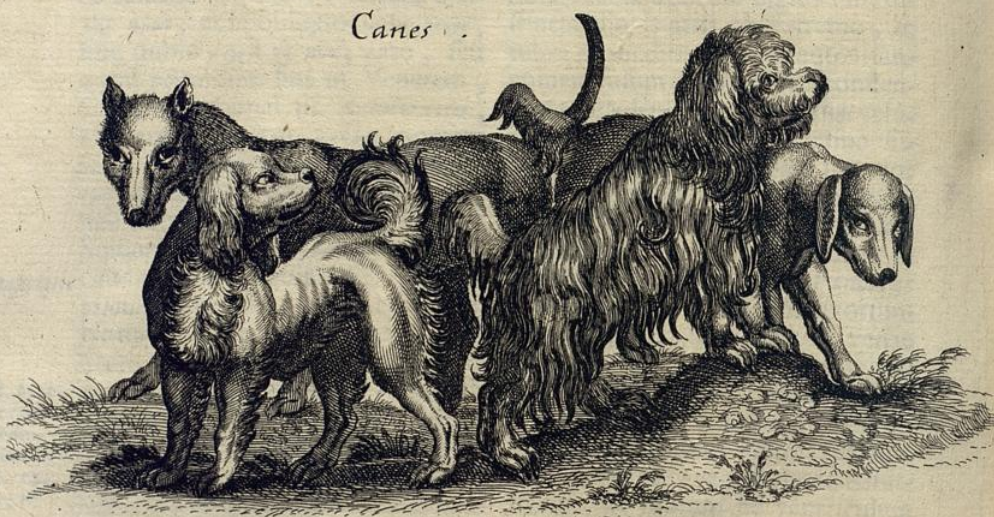
dividi poſſunt, adeo ſunt adnexa,
adeo ſunt tenuis ſubſtantiae. In
dextro cornu catuli quinque, in ſi-
niſtro quatuor, ſinguli ſuis involu-
cris contenti, chorion unicuique
per medium tranſverſim poſitae
zonae latae duorum digitorum, di-
ſtinctae lineis atris ab extremo, et
rubra in medio, ſingulae autem ſan-
guinem fuſum colore ſibi reſponden-
tem repraeſentant. *Omentum* velu-
ti ſaccus, qui integit inteſtina ſu-
periora, naſcitur eius pars ſuperior
e fundo ventriculi per mediam ipſius
lineam totum ambiens, ſimpliciter
et pars poſterior, quae inferitur in
lienem et in pancreas. *Pancreas*
autem ſtatim adparet poſt exortum
duodeni, illigatum huic et venae
portae. *Vena porta* mittit tripli-
cem ramum ad conterminas partes
meſentericum, coeliacum, ſpleni-
nicum. Coeliacus excurrit partem
ventriculi concavam. Splenicus mit-
tit ſuperne ramum ad ventriculum
parte huius convexa per mediam li-
neam, uſque quo ſuperius ventri-
culi os pertingat. Ligatus eſt ſplen
diaphragmati per mediam membra-
nam plus digito latam, et ventri-
culo per omentum: habet ſplen fi-
guram prope pedis ample calceati.
Colum inteſtinum nullum, recti finis
partem accipit caecum, cuius fi-
gura veluti involuti, quod explica-
tum longitudine eſt medii digiti. Ad
finem recti interne *valvula* una in-
ſignis, altera in caeci principio ſed
minor. *Rectum* parte inferiore val-
de corrugatum. Ab aorta ſuſum
convolutus ad cava hepatis plexus
arteriarum, qui adpropinquat pan-
creati, attractum hoc attrahit he-
par

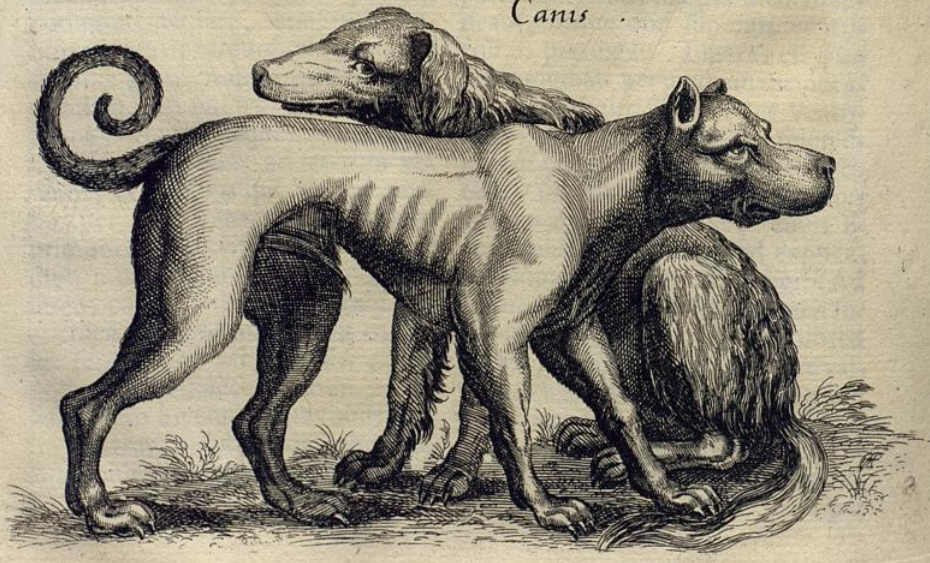
Canis Leporari,

Canes

Canis

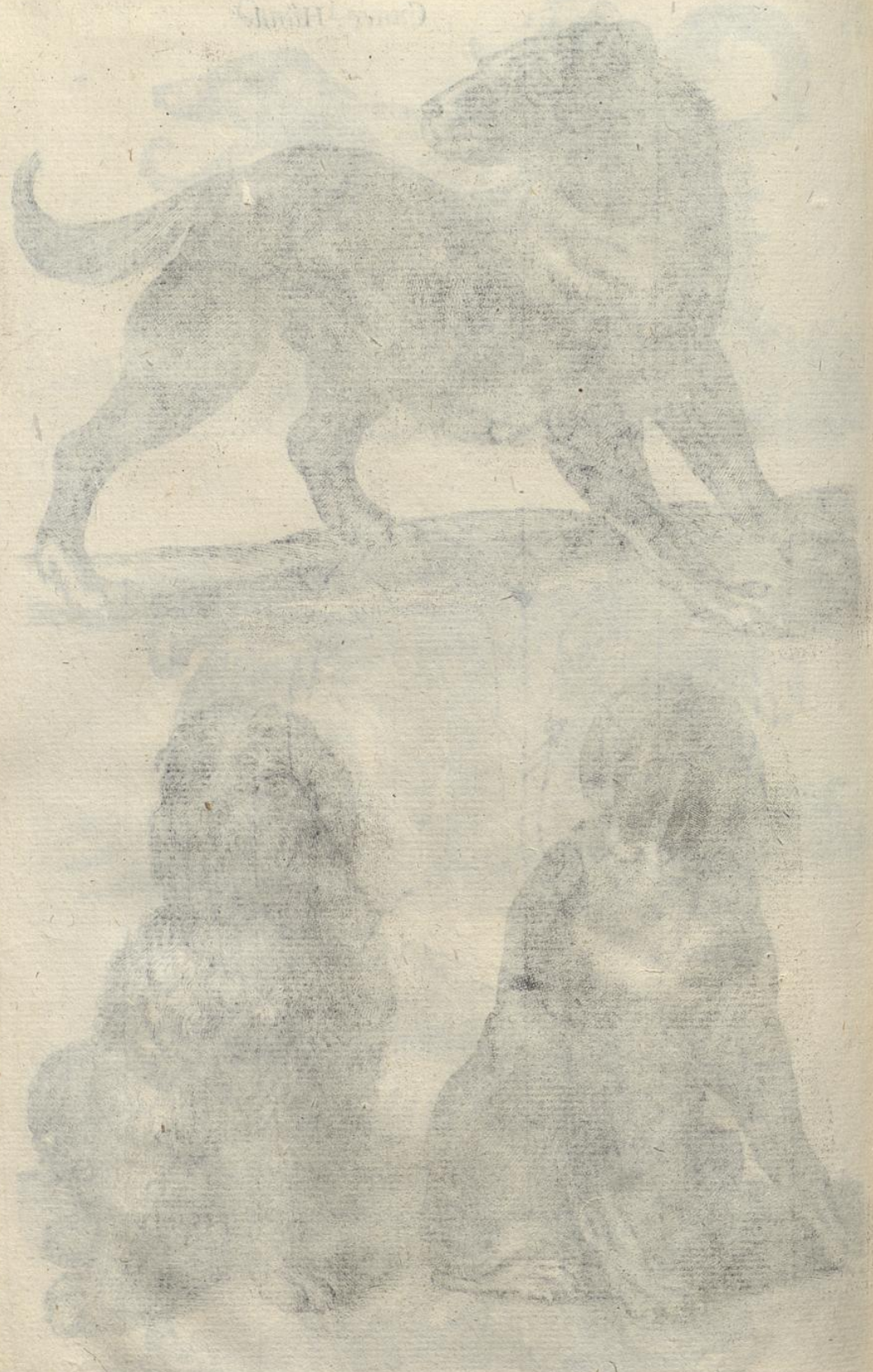

Canes . Hünde .

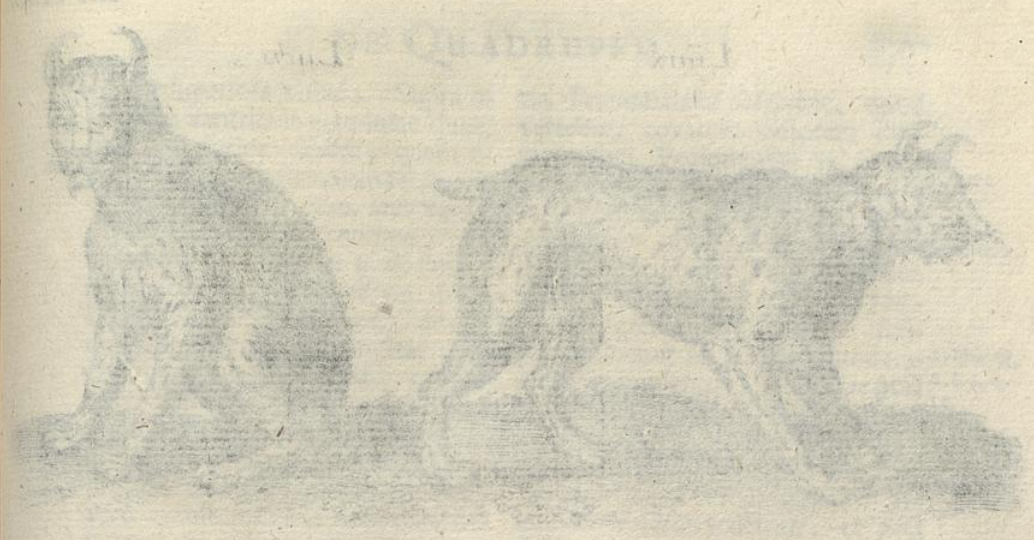

Tab. 127

Canis Hircus

Tab. 1.

Lijnx .

Luchs .

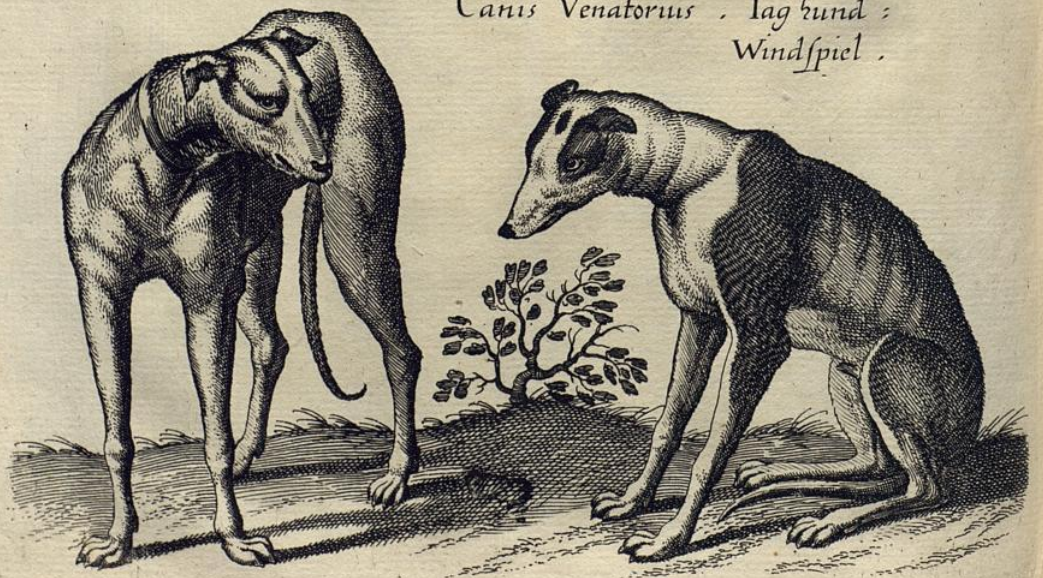

Canis Indicus 1 .

Canis Indi . 2 .

Canis Venatorius . Jag hund ; Windspiel .

Galen.
 usu pa
 l. II. c
 Lacu
 Gib

par et superiora viscera. Supra os superius ventriculi glandulae duae, maior et durior dextra, quam sinistra, ambae succulentae humidiores. *Sanguis* canis ater valde, propter adustionem quippe. Ad finem *linguae* inseritur musculus teres descendens per mediam ipsius lineam. *Auricula cordis* dextra duplo maior, quam sinistra. In cranii parte tum dextra, tum sinistra, quas integunt muscoli temporales, nulla adparet involvens membrana, praeterquam ea, quae propria musculorum est, in aliis vero cranii partibus manifesta adparet. In radice *linguae* utrinque est glandula parva et producta obliquo situ. Circuli arteriae asperae transversim positi, non sicut in suae obliqui. Canis *cerebrum* maius quam suis. Inverso cerebro patuerunt processus mammillares et spinalis medullae initium, per quorum medium facta sectione profundiori patuerunt duo ductus parvi, alter, qui a parte mammillarum per rectam lineam tendit ad finem usque cerebelli, alter paullo ceterius superne positus huic oblique. De caetero pedes canum anteriores in quinque digitos, posteriores in quaternos distincti sunt, foeminarum venter duplici mammarum ordine, in utroque scilicet latere exornatur. Albertus etiam generosi canis imas nares, rotundas, solidas, et fere obtusas observat. Aristoteles vero et Aelianus calvam futuris carere asseverarunt. Galenus denique musculos temporales in canibus, veluti in lupis et leonibus robustissimos observavit, quod in frangendis ossibus maxillas exercere soleant. De loco hoc tantum pono, nullos in Brasilia ante Vilagagnonis expeditionem fuisse, si Lero credimus, si Textori, Sigaron Arabiae insulam non ingredi, ingressos, vagari donec pereant. *πάμφαγοι* sunt, nec vel a piscibus, vel a cadaveribus abstinent, quod primum Balbus in itinero prodidit. A carne tamen suae speciei, ut et fulmine ictis abhorrent. Gramen etiam comedunt, sed medelae gra-

tia. Fraxini fructu abstinent, quod vertebrae coxarum dolorem inde incurrant. Potione vini vel aquae ardentis dementantur, et divagantur, donec vapor evanuerit. De *generatione* nota. Semper eis coitum opportunum: Tardivus tamen veris initium, rarius autumnus tempus congregiendi idoneum scripsit. Coeunt ad annum duodecimum et implentur, sed saepe post novem sunt inutiles. Degenerant, si annui venere utantur, si quarto anno, generosiores producant. Quatuordecim dierum spatio vel circiter libidine tenentur, et post sextum mensem a partu marem iterum adpetunt. Dum turgescere incipiunt, foeminae genitales prominere et humescit. Congregiuntur autem et cum aliis animantibus, ut cum lupis in Cyrenensi agro, unde nati Crocutae, cum leonibus, unde Leontomiges, cum castoribus unde Castorides, cum vulpibus unde Alopecides. Aversam exercent Venerem et cohaerent. Ferunt dies sexaginta, quaedam sexaginta tres. Pariunt duodecim, aliquando et sedecim. Visa Bononiae leporaria, quae septendecim enixa est. Albertus vero prodit, se ex illorum genere, qui Mastini dicuntur, vidisse, quae primo partu novendecim, altero octodecim, tertio tredecim dedisset. Quae mulieribus in deliciis, singulos ferre enituntur catellos. Primum marcesparere, et in caeteris foetibus alternare ex Plinio dicuntur, dum modo tempore opportuno congressus fiat, primusque catulus in lucem prodiens, secundum nonnullos patrem refert, caeteri, ut casus tulerit nascuntur. Gignunt caecos, et quo largiore aluntur lacte, eo tardiorem visum accipiunt, non tamen unquam ante viceesimum primum diem, nec ante septimum. Quidam tradunt, si unus gignatur, nono die cerne re, si gemini, decimo. Idemque in singulis adiici, totidemque esse tarditatis ad lucem dies, quod tamen nondum experientia demonstravit. Lac ante diebus quinque, quam pariant habent magna ex parte,

Generatio.

Aristot. H. A. l. 5. c. 14.

Arist. H. A. l. 18. c. 28.

Aristot. H. A. l. 5. c. 14.

Plin. H. N. l. 8. c. 40.

Galen. de usu part. l. 11. c. 9.

Plin. H. N. l. 8. c. 40.

Cibus.

parte, quibusdam quatuor diebus anticipat. Crassius id, quam caeterorum animalium, scrofam et leporem si exceperis. Non excedunt annum decimum quartum communiter, quamvis quidam ad vigesimum secundum ascenderint. Laconici, inquit Plinius, annos decem, foeminae duodecim, caetera vero canum genera quindecim vivunt. Junioribus albilissimi sunt dentes, et vox acuta, senioribus hebetes, crocei, et vox crassior. *Vocem* auctores varie expressere. Latrare et baubare dicuntur communiter, βάνξεν Graecis catuli, ὑλαυτείν adulti, λάρξεν dum bibunt, κρυζασθα grunire, dum queruntur aut blandiuntur, σούξεν, canire et catullire, dum libidine feruntur, προκουείν, quando latrant antequam feram invenerint, ἀραρίξεν, quando irritantur. De *Antipathia* haec pauca sufficiant. Metuere hyaenam in tantum, ut eius umbra, si Plinio et Solino credendum, eos obmutescere cogat. Crocodilos in tantum, ut secus Nilum currendo, aquam eius, etiam sitibundi lambant. Cum lupis eam colere inimicitiam, ut vel idco Porta pellem lupi suspensam super demorsum a cane rabido, aquae timorem amoliri dixerit. Ab otide metui, quod tardo et humili volatu utatur. Abhorre quosdam a quibusdam. Blondi canis gallinarum carnem ne attingebat quidem. Alii ossa avium silvestrium respuunt. Olim in templum Herculis victoris non ingrediebantur, seu ob odorem clavae in limine positae, seu ob rem aliquam invisam sub folio sepultam. Nonnulli ad citharae pulsam miserabiliter gemunt, ad clangorem tubarum ululant, in disphonie bombardarum longissime aufugiunt. Quantus inter eos et homines saepe sit consensus, in sequentibus audiemus. Ad *naturam* canum pertinet, quod cito iram concipiant, et ideo ob unicum os diutius inter se digradientur, quod domos vigilias agendo custodiant, ob somni levitatem facile excitent, cum mulieribus aliquando Veneris consuetudinem habeant, et palam congregiantur, unde a Spartanis templis

arcebantur. Iidem odorum differentias nobis incognitas sentiunt, posteriora odorantur, quod cum sagaces sint, teste Plinio qualitates habitudinum corporis odore cognoscant. Caputibus ad terram demissis odorem trahendo investigant, et ideo primi aeris infecti halitum hauriunt. Auditum pollent, quarto aetatis mense dentes caninos mutant, et hibernum pilum amittunt. Si stomachi gravedine laborent, gramen vorant. Facile abortiunt, si mas, ex quo concepere, occidatur. *Ingenio* et *memoria* pollere, docilesque esse, multa testantur exempla. Ille apud Plutarchum, tot lapillos in ollam oleariam iniecit, donec intumescere oleo illud lambere posset. Itinera quamvis longa meminere, nec ulli praeter hominem memoria maior. Quidam Venetiis in medio foro suum Dominum post triennium agnovit: Ulyssis post viginti annos. In Theatrum Marcelli spectante Vespasiano introductus fuit, in omnibus saltationibus instructus, et qui aegritudinem belle simulare novisset. Nam post signa contracti doloris, tamquam mortuus concidebat, atque huc et illuc se trahi patiebatur, mox tamquam ex profundo somno experrectus, sese movebat. Franciscus Marchio Mantuae per morbum mutus, canem ita instruxerat, ut ad suos nutus, quemlibet aulicorum vocaret. Coram Iustiniano Imperatore, spectante populo, alius annulos spectatorum ab hero confusos ita cognovit, ut unicuique suum redderet. Quis pauper vel dives, meretrix aut vidua, quae esset, rogatus, veste cuiusque ore adprehensa demonstrabat. De *fidelitate* erga heros ita Plinius: Pugnasse adversus latrones canem pro Domino accepimus, confectumque plagis a corpore non recessisse volucres et feras abigentem. Ab alio in Epiro agnitus in conventu percussorem Domini laniatu et latratu coactum fateri scelus. Garamantum Regem canes ducenti ab exilio reducere paeliati contra resistentes, propter bella Colophonii, itemque Castabalenfes, cohortes canum

Ingenium et alia.

Scalig.
zere, 2

Plin. H.N.
l. 8. c. 40.

Athen.
A. 1. 7.
33.

canum habuere, eae primae dimicabant in acie nunquam detrectantes. Haec erant fidissima auxilia, nec stipendiorum indiga. Canes defendere Cimbris caesis domus eorum plaustris impositas. Canis Iasone Lycio interfecto, cibum capere noluit, inediaque consumtus est. Is vero, cui nomen Hircani reddidit Duris, accenso Regis Lyfimachi rogo, iniecit se flammae, similiterque Hieronis regis. Memorat Pyrrhum Gelonis tyranni canem Philistus. Memoratur et Nicomedis Bithyniae Regis, uxore eius Consingi lacerata propter lasciviorum cum marito iocum. Apud vos Volcatium nobilem, qui Caelinum ius civile docuit, asturcone e suburbano redeuntem, cum advesperavisset, canis a grassatore defendit. Item Coelium senatorem aegrum, Placentiae ab armatis oppressum, nec prius ille vulneratus est, quam cane interemto. Sed super omnia in nostro aevo actis populi Romani testatum. Appio Iunio et P. Sillio Coss. cum animadvertetur ex causa Neronis Germanici filii in T. Sabinum, et servitia eius, unius, ex his canem nec a carcere abigi potuisse, nec a corpore recessisse, abiecto in gradibus gemoniis moestos edentem ululatus, magna populi Romani corona circumstante, ex qua cum quidam ei cibum obiecisset, ad os defuncti tulisse. Innatavit idem cadavere in Tiberim abiecto, sustentare conatus effusa multitudine ad spectandum animalis fidem. Huc ille pertinet, qui Domini sui occisorem et prodidit et iugulavit, ut et Corfus ille, qui non citius enecti frigore heri corpus auferre familiarissimis etiam permisit, quam perimeretur. Nihil interim de illis dicam, qui cum heris cremari vel sepeliri voluerunt, qualis Poli Tragoedi, Pyrrhi, et Theodori erat. Eupolidis Poetae Comici canem post eius mortem, vitam inedia finivisse, Iasonis Lycii capere cibum noluisse, Darium, ultimum Persarum Monarcham solum comitem ad mortem habuisse, Xantippi, navigantem herum

eo usque secutum, donec natando periisset, Historici prodidere. A canium caninarum usu, omnes fere moratiores gentes abhorrent, nisi necessitas urgeat. Populi Senegae eis vescuntur, si Cadamusto credimus, incolae Guineae, si aliis. Galenus nonnullas gentes castratis vesci scripsit. In medicina maximi est usus. *Calva* in pulverem redacta, testium tumores resolvit. *Cerebrum* fracta ossa restituit, si instar emplastri superponatur. *Dente* maximo si gingivae scarificentur, dolor dentium tollitur. Longissimus nigri canis, quartana laborantibus appenditur. Caninus canis rabidi exemptus et in aluta adpensus, rabiem compescit. *Coagulum* in vino dissolutum, colicos dolores sedat; in aceto, hydropicis propinatur. Per vomitum hydropicorum ventribus superimpositum, hydropicorum aquas Sextus educit. *Hepar* rabidi asiaticum, singulare est in rabie remedium. *Fel* cum melle ad ulcera interna adhibetur. *Lienem* recentem exemptum, Marcellus regioni lienis adplicat. *Sanguis* partibus a rabido cane percussis, magno est adiumento. *Pinguedo* ad mentem Aesculapii, podagra laborantes sublevat. *Adipe* catuli varii in cicatricibus et maculis faciei auferendis, Plinius utitur. *Lac* in mitigando oculorum dolore adhibetur. Eodem Sextus gingivas infantium assidue linit. Potum foetus mortuos expellit. *Lotium*, pilos et verrucas auferit, cum nitro mistum lepram abstergit. *Stercorum* pulvis in angina, dysenteria, et ulceribus inveteratis commendatur, si ossa per triduum comedat. Marcellus ex eodem ad solem exsiccato et cribrato, cum cera rubra per partes, et modico olei, medicamentum pro ischiade concinnat. Plinius, ossibus in stercore canino inventis et alligatis, syriacum puerorum tolli putat. *Pellis* ad destillationes, si digitis inducatur, et ad anginam, si corrigiis ter collum circumdetur, adhibetur. *Pili* morsui canis rabidi impositi, venenum ad se attrahunt. In supprimendo sanguine adhibentur. Mizaldus denique in expugnanda febre quartana, lotium aegri,

Ufus in
Cibus.

Galen. 1. 2.
de Alim.
facult. 1. 2.
Ufus in
Medicina.

Centur. 6.

Scalig. E.
zere. 202.

Athen. H.
A. 1. 7. c.
33.

aegri, quantum in uno paroxysmo unica vice reddidit, cum farina subactum in placenta conficit, quam famelico cani exhibet, et sic quartanam transfert. Reliqua vide in Gesnero. Weckerus ex duobus catellis recens natis, quatuor libris olei violacei, et libra una vermium terrestrium praeparatorum, unguentum ad vulnera machinis bellicis inflicta componit. Ex catulis quoque Andreas Furnerius aquam destillat, quam in in cohibendo pilorum augmento mirifice commendat. *Differentiae* canum sunt multae. Dicuntur olim et in Hellesponto reperti, cornuti. Si *vocem* species, in novi orbis insula Hispaniola non latrant, ut Oviedus prodidit. In Guinea, si Clusio credimus, latrare conantur, sed non possunt. Si *munera*, sunt alii sagaces, alii cursores, cubicularii, portae, venatici, villatici. Si *lo.um*, sunt Epirotae, Scotici, Anglici, Cyrenaici, Arcades, Indici etc. Nos hic agemus ordine de *Rabido*, *Melitensi*, *Venatico*, *Leporario*, *Sagace*, *Villatico*, *Bellicoso*, et *Inutili*. *Rabidi* ab esu putridorum ciborum, et carnibus vermibus scatentium tales evadunt, canicularibus in primis. Cibum tum abominantur et potum, ab aqua abhorrent, huc et illuc vagantur, latratum edunt raucum, spumam ab ore et naribus copiosam fundunt, torvum intuentur, demissam ferunt caudam, et nullo edito latratu homines mordent. Multi multa remedia adhibent. Actius helleborum album ad vomitum cum polenta exhibet. Mizaldus stercora gallinarum cibus permiscet. Blondus post tertium diem venas turgentes in cruribus tundit, vel canem in lacunam proiicit, in qua multae hirudines innatant, ut sanguinem exsugant. Hinc totum corpus unguento populeo illinit, et pharmacum cholagogum propinat, tandem canem decocto fumariae, lapathi acuti, et radicum enulae abluit. Ad praeservationem exhibet Plinius catulo lac mulieris, quae marem peperit. Columellas caudas catulorum post diem quadragesimum ab ortu

castrat. Prehenditur caudae extremum, in quod ultima (pinac) articulatio desinit, et tamdiu digitis torquetur, donec excidat. *Melitenses* ab insula Melita, quae Pachyno Siciliae promontorio imminet, nomen habent. Sunt, vel brevioris vel prolixioris pili et iubati. Blondus partim albos, partim nigros commendat, hodie rufi et candidi in pretio habentur. Magnitudine sunt mustelae silvestris. Ut parvi fiant et maneant, canistris includuntur, ibidemque nutriuntur. Delicatissimis vescuntur cibis. Si plures foetus concipiunt, subito moriuntur. Ut villosiores nascantur, curatores loca in quibus cubant, velleribus pecudum insternunt, ut ea prae oculis semper habeant. Lugduni in Gallia singuli decem aureis vendeunt. Bononiae quadringentis libris venduntur. Mulieribus sunt in deliciis. *Venatici canes* ubique fere locorum habentur. Praestant, quos Hircania ex canibus et tigribus natos, Epirus, Molossorum regio, et Chaonia proferunt. Apud Persas fuere audacissimi et velocissimi teste Megasthene, in regione Thebeth inveniuntur maximi, in provincia Gingui tam audaces, ut leonem adoriri non dubitent. Quomodo nutriendi sint, illi, qui de re rustica scribere docent. Erant in pretio apud Alphonsum Neapolitanum Regem, Magnum Tartarorum Chamum, qui ideo quinquies mille aluit. Distinguntur varie. Nam si ferarum differentias respicias, sunt alii leporarii, alii humiles, qui taxos tantummodo insectantur, alii ad aves, qui illas pedentim in retia pellunt, alii ad aquas, alii ad magnas feras. Si locum natalem, sunt:

Arcades, Ausonii, Cares, Thracisque et Iberi, Pannonici, Argivi, Lacedaemonii, Tegeatae, Sauromatae, Cretes, Celtae, Magnetes, Amorgi.

Si colores, sunt leucophaei, meli, albi, nigri. *Albi* parumper aquam formidant. *Iidem* nigris maculis

Wecker.
in Antidot.

Differentiae.

Ambrosin.
quadr. di-
gitat. 1.
c. 2.

Ambrosin.
1. 3. c. 3.

Ambro
1. 3. c. 5

Ambros.
1. c. 4.

Ambro
1. 3. c. 6

Ballon
serv. 1
c. 40.

culis insigniti, pedes crassos et tenellos habent. Leucophaei fortes et audaces sunt, sed cursu non ita valent. Nigri validi sunt, sed cum erura habeant humilia, celeritatem alborum non assequuntur. Eligendus vero est canis, atroci vultu, capite magno, labro superiore ad infra pendente, oculis rubicundis, naribus apertis, dentibus acutis, collo tumente, pectore amplo ut leonis similitudinem prae se ferre videatur. *Canis leporarius* optimus est, qui longo et plano est capite, auribus acutis retrorsum directis et parvis, labiis superioribus supra inferiora non pendentibus, collo longo et aliquantulum turgido, pectore acuto, costis longis et validis, ilibus strictis, cruribus altis macrisque potius, quam obesis, cauda non crassa, nec admodum longa, qui raro aut nunquam latret. Alii ad venationem ducuntur, alii sponte exeunt, et comprehensis leporibus domum revertuntur, *Vertagi* dicti. *Sagacium* tot fere sunt, quot Venaticorum genera. In Scotia tres sunt canum species. Quidam sunt audacissimi, in cursu celeberrimi. Alii odoriferi, qui et pisces inter saxa latentes investigant. Nonnulli, ut plurimum aut rufi nigris maculis aspersi, aut nigri rufis imbuti, qui fures et furto ablata tanta cum industria persequuntur, ut et flumina trahunt. Scotis et Anglis tales alere sument, et si quis eum, qui sua, cane sagaci duce inquirat, in secretiora non admittit, pro fure habetur. Si Blondum sequimur, debet esse brevis, sicut potius, quam adunco rostro, capite concinno, cruribus posterioribus eadem fere altitudine, quam sunt anteriora, pectore non ventre maiore, dorso plano et ad caudam porrecto, auribus pendulis, oculis agilibus. Palmam reliquis praeripiunt Gnosii, Thufci, Britanni, Hispani. *Canis villaticus* et pecuarius est, qui villam et pecus custodit. *Albus* probatur, ut a lupis distingui possit. Tales apud Turcas, Bellonio prodente, herum peculiarem non habent, ideo nec ae-

des ingrediuntur. Tegetibus in area stratis incubant. Olim apud Romanos quingenti ad stabulorum tutelam alebantur. De *Bellicosus* et *Inutilibus* nihil fere occurrit. Anglia illos producit, sed et hoc anno inter homines, sanguinarios canes alere coepit, diris devota capita, qui ne Regio quidem sanguine adhuc usque satiari potuerunt. Talibus canibus et Hispani contra Indos in praелиis utebantur, quos etiam sagina humani corporis ad capiendos homines alliciebant. Valquez Nunnez loco carnificum usus est. Obliti fere eramus Indorum, de quibus ita Nierembergii: Genus canium variat in novo orbe, praeter illos, quos vetustas novit. Natura et moribus pene omnia nostris vicina sunt, nec specie valde diversa. Illud, quod *Xoloitzeuinth* vocant Barbari, excedit mole corporis, tres plerumque superat cubitos, nullo pilo protegitur, molli tantum et depilicute, fulvis et cyaneis maculis aspersum. Alterum adpellant *Itzceuin teporotli* et a patria, unde datur, *Micbuacanem*. Simile est Melitenfibus, variegatur candido, atro et fulvo colore, et quadam deformitate, accommodum deliciis, et gratissimum, nec iners blanditiis, gibbo quodam foedum a capite velut ab humeris eminenti, collo enim pene caret. Tertium *Tetichi* dicitur, caetera nostratibus simile, nisi quod triste aspectu, Indis edule, quemadmodum olim Thracibus, quod fortasse in usu Graecis fuit, si sexto Empyrico credimus. Certe Diocles Medicus, ex eorum schola, qui Asclepiadarum tempore fuerant, quibusdam aegrotis catulorum carnes dari praecipit. Sed Indis *Cozumellae* canes non tantum sunt alimentum, sed gula. Nutriebant comedendos, quemadmodum Hispani cuniculos, quos ad esum destinant, castrant, ita pinguescunt oppido. Procreandae soboli servant foeminarum copiam, ex maribus exiguum numerum, quemadmodum apud nos pecuarii. Idem inopia puerorum canibus litant. Alco etiam vocabant Barba-

Ambros.
l. 3. c. 5.Ambros.
l. 3. c. 6.Bellon. ob.
serv. l. 3.
c. 49.Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 36.

ri quoddam genus canum parvulorum, quorum societate mire delectantur, et quos mire diligunt. E suo cibo detrahunt, ut illos alant. Cum iter agunt, comportant secum aut humero, aut gremio. Cum aegrotant, confortio inseparabili set familiaritate catelli recreantur. Sunt quoque *canes muti* apud Indos, qui non latrant et vulpino vultu. Cozumella insula hos alit. Qin et percussi nec gemitum, nec clamorem e-

dunt. Hos in Hispaniola Oviedus statuit pro Calamita rana. His natura est, nec opus sunt membrana ex secundis caninis, nec firmus leporis, nec pilus. Superstitiose ista Plinius obmutescendis canibus quaerit. Anonymus manuscripti mei auctor, in Hispaniola memorat, fuisse canes parvulos, sine latratu, solum cum grunitu, et solum palato aptos. In Quivita maximi canes onerantur sarcinis.

CAPUT II.

De Fele.

Ambrosin.
l. 3. c. 10.

Feles nomen a *φῆλος* impostor, fallax, quod astutissimum sit animal, vel ab *αἰλῆς*, adulator, quod cum Aeolico digammate *Φαιλῆς* pronuntiabatur, ut maximo Salmasio placet. Dicitur Latinis etiam Catus, vel Catus, seu a capiendo, seu quod sit cautus. Graecis vocatur *αἰλῆρος*, *παρά το αἰολεῖν καὶ ἀναίρειν τὴν ἕραν καὶ κινεῖν*, quod caudam subinde moveat, eademque adblandiatur. Apud Suidam est *αἰγίληρος*, alibi *καπ- τῆς*. Spatalem etiam quidam cattum vertunt. In descriptione notissimi animalis non est, quod immoremur, observata circa Anatomiam ad finem capitis habebis. Ubique fere inveniuntur. Non fuisse aliquando manfuetos verisimile est. In Iberia apud Tartessios nasci maximas, omnes auctores consentiunt. *Vescuntur* carnibus, piscibus, muribus, avibus, lacertis. Bufones interimunt. In Cypro viperas, et chamaeleones venantur. Iunioribus etiam leporibus insidias struunt, nec propriae speciei parcunt. Novimus hic Bononiae, inquit Ambrosinus, feles adultas cum parvulis primum colludere, deinde illis laniatis vesci. Vivunt

Plin. H. N.
l. 10. c. 63.

Generatio.

sex annos, aliquando decem, castrati plures. Quantum ad *generationem*, in Europa mensibus Ianuario et Februario plerumque exardescunt, in India omni fere anni tempore luxuriantur. Foeminae in con-

gressu clamant, seu quod a fervido nimis semine adurantur, seu quod a mare unguibus laedantur. Mas stat, foemina subiacet. Foeminae plus libidine agitantur, quam mares. Gerunt foetum duo menses lunares, seu dies sex supra quinquaginta. Martio editus praefertur, Augusto, propter pulices minus. Ut plurimum quinque vel sex catulos enituntur. Foemina sobolis est amantissima, mas inventam saepe interimit, ut foemina novorum catulorum desiderio mota, morem iterum gerat. Exercent *inimicitias* cum quibusdam, ut muribus, bufonibus, serpentibus, vulpansere, aquila, ruta, felle proprio, suavi odore, et humiditate. Ruta certe a columbariis pelluntur. Unguentorum odore aliquando in rabiem aguntur. Si aqua mergantur, nec statim exsiccantur, pereunt. E contra Valeriana se libenter affricant, mentha cattaria delectantur. Foemina grava, si mas interim occidatur, abortit. Circa *naturam* occurrunt quaedam singularia. Oculi enim felium ad Lunae vices modo maiores, modo minores evadunt, immo solis vices sentiunt, et pupillas oculorum sideris cursu mutant. Diluculo enim protenduntur, meridie in orbem contrahuntur. Sole occidente hebescunt. Cardanus male pupillas pro arbitrio contrahere et distendere

Aristot. H.
A. l. 5. c. 2.

Sympathia
et Anti-
pathia.

Mizald.
cent.

Natura.

Go. noll.
c. 171.